

AFSNIT II

Mennesker og meninger i 500-året for Reformationen

En rapport om

Reformationsmarkering 2017 i Haderslev Kommune

Haderslev

Indhold

AFSNIT II

9 nedslag på

Mennesker, meninger og aktiviteter i 500-året for Reformationen

Christa Hansen og Jens Christian Gjesing:

"Vi ville først og fremmest lave en fest" side 3

Herdis Fyhring Sørensen:

"Bagefter kunne vi ikke få armene ned" side 6

Lennart Madsen:

"Troen flyttede 11.000 ind på museet" side 8

Thorkild Sørensen:

"Stor betydning at by og kirke stod sammen" side 10

Pia Haaning Lorenzen:

"Nu ved alle børn i kommunen noget om Reformationen" side 11

Marianne Møller:

"En dejlig oplevelse at opføre Luther-forestilling" side 12

Lis Christensen:

"Vi har været bredt omkring i markedsføringen" side 13

Orla Bryld Mortensen:

"Når folk kommer til byen, skal vi være fremme i skoene" side 15

Christian Skovfoged:

"Fejringen er kørt forbi os" side 17

Copyright:

Gengivelse af dele af artikler eller hele artikler samt billeder i dette Afsnit II må kun ske med tilladelse fra Flemming Just
fjust18@gmail.com

“Vi ville først og fremmest lave en fest”

Christa Hansen og Jens Christian Gjesing i den Haderslev Domkirke, der i pinsen gav dem og fem hundrede andre gæster en stor og uforglemmelig oplevelse – den nationale festgudstjeneste for 500-året for Reformationen. Foto: Flemming Just.

PRAESTEN OG POLITIKEREN: Et samarbejde mellem kommune og kirke var den symbiose, der resulterede i, at Haderslevs fejring af 500-året for Reformationen blev en succes.

Hvis der var to, der i 2017 i Haderslev Kommune stod sammen om at fejre og markere 500-året for Reformationen, så var det sognepræst Christa Hansen og byrådspolitiker Jens Christian Gjesing.

Ikke at forkleje indsatsen fra ni andre medlemmer af den styregruppe, der skulle forberede og afvikle fejringen. For de leverede også.

Men det var formand for styregruppen Jens Christian Gjesing og Christa Hansen, formand for stiftets reformationsudvalg, der med engagement, ildhu og viden agerede drivkraft hen mod den reformationsmarkering, der som det absolutte fyrtårn i pinsen 2017 leverede et stort folkemøde og en spektakulær, national gudstjeneste.

At fremhæve sognepræsten for den tyske del af menigheden i Haderslev og den socialdemokratiske byrådspolitiker og tidligere borgmester er ikke grebet ud af den blå luft.

Det er faktisk de øvrige medlemmer af samme styregruppe, der i en evaluering af arbejdsprocessen i gruppen peger på Christa Hansen og Jens Christian Gjesing som afgørende for en vellyk-

ket pinsefejring og reformationsmarkeringen i Haderslev Kommune generelt.

Samtidig er de to frontfigurer repræsentanter for en sjælden set og vellykket symbiose: samarbejde mellem kommune og kirke. Styregruppen bestod nemlig af embedsmænd fra begge verdener, biskop, domprovst og præst, to lokalpolitikere og en museums-repræsentant.

- Samarbejdet mellem kommune, domsogn og stift er noget af det mest værdifulde, vi kan tage med os fra reformationsåret, mener Jens Christian Gjesing om den periode, der begyndte i 2013 med dannelsen af styregruppen og sluttede med udgangen af 2017.

- Ja, det har været en meget givende oplevelse. De fleste af os kendte hinanden på forhånd. Men derfor var det jo ikke sikkert, at vi også kunne arbejde sammen om så stort et projekt, tilføjer Christa Hansen.

Begge er enige om, at det har været de personlige relationer, men også tilliden til og respekten for hinanden, der har båret frugt i samarbejdet. Et samarbejde, der ellers nok kunne blive udfordret, når emnet handlede om religion, kristendom og tro. For hvor skulle styregruppen lægge vægten i forhold til en markering og fejring af 500-året for Luthers opgør med katolicismen?

På et forkyndende budskab på betydningen af kristendommen og den protestantiske trosretning?

- Nej, så havde det været uden mig! Kommer det prompte fra Jens Christian Gjesing, mens Christa Hansen smiler, nikker samtykkende og forsikrer:

- Nej, de intentioner havde vi skam heller ikke så konkret i dette samarbejde.

I stedet var der som udgangspunkt konsensus i styregruppen om én ting, som Jens Christian Gjesing helt forenklet udtrykker det:

- Vi ville først og fremmest lave en fest!

Symbiosen mellem den verdslige og den kirkelige verden i Haderslev ville dog også en del mere.

Her var "folkeoplysning" et af nøgleordene. Lokalsamfundet og det øvrige Danmark skulle vide, at Haderslev har en helt særlig plads i reformationshistorien. En plads som Nordens Wittenberg, fordi den sønderjyske domkirkeby blev det første sted i Danmark og Norden, der i 1926 indførte Luthers lære. Ti år før resten af Danmark.

- Målet med folkeoplysnings-aspektet var samtidig at sætte fokus på haderslevers selvforståelse. At mere viden om vores reformationshistorie skulle tilføre vi borgere en særlig identitet, understreger Jens Christian Gjesing.

Både han og Christa Hansen er overbeviste om, at reformationshistorien som folkeoplysning er nået meget langt ud i lokalbefolkningen.

- Først og fremmest gennem lærernes indsats i forbindelse med LutherAkademi. Samtlige skoler i kommunen har i et eller andet omfang haft reformationen på skemaet. Det har ikke alene berørt eleverne, men også deres forældre og familier, for det har helt sikkert været noget, børnene også har snakket om og diskuteret ved middagsbordene derhjemme, mener Jens Christian Gjesing, der sammen med Christa Hansen og Lennart Madsen fra Sønderjyllands Museum anslået har holdt 60-70 reformati-
onsforedrag i Haderslev og Sønderjylland. Også i folkeoplysnings-tjeneste.

Dertil kommer en stribe af andre foredrag, debatter, skuespil og kirkekoncerter, der i løbet af 2017 alle har haft reformationen som omdrejningspunkt.

- Jeg er overbevist om, at vi har opfyldt vores vigtigste mission - at så godt som alle lokale borgere nu kender Haderslevs særlige historie, mener Christa Hansen.

Men festen? Den store, folkelige, men også spektakulære begivenhed, som ikke alene skulle samle haderslevers, men også sikre, at Danmarks øjne i et par dage blev rettet mod Nordens Wittenberg. Pinsefejringen, som var et resultat af, at styregruppen valgte at satse stort på. Lykkedes den?

- Ja, den blev en succes, siger Christa Hansen og kaster al beskedenhed uden bords. Den tyske sognepræst kan da også sætte trumf på den uforbeholdne melding:

Ikke alene blev den nationale gudstjeneste i Haderslev Domkirke overværet af 500 inviterede gæster fra dronning til statsminister, folketingsformand, ministre, præster, provster, biskopper, menighedsrådsmedlemmer, lokalpolitikere med flere. Andre 400-500 mennesker deltog også i en parallel gudstjeneste i et stortelt på Gravene.

Og ikke alene blev gudstjenesten i Domkirken transmitteret af DR og - trods en pinseeftermiddag med stegende sommerhede - overværet af 65.000 seere i hele landet, der også sammen med en tusindtallig skare i Haderslevs gader så biskopper og andre gejstlige gå i procession til og fra Domkirken.

Nej, sognepræst Christa Hansen kan også notere, at Det Lutherske Verdensforbund har streamet DR's transmission fra Haderslev Domkirke til millioner af mennesker hele verden rundt.

På nationalt plan bliver sognepræsten og byrådspolitikerens understøttet yderligere i deres succesopfattelse af en undersøgelse, som Præsidiets for Reformationsmarkeringen 2017 i Danmark har foretaget blandt 1000 danskere.

Undersøgelsen viser, at 16,8 procent af de adspurgte har "set" eller "bemærket", at den nationale gudstjeneste fandt sted i Haderslev Domkirke. Det er rundt regnet hver sjette dansker.

- Det er da fantastisk. Vi er kommet meget længere ud med folkeoplysning, end vi nogensinde havde drømt om, konstaterer Christa Hansen og Jens Christian Gjesing.

Men hvad med folkeligheden i pinsefejringen og 2017-markeringen? Har fejringen og festen haft interesse for andre af kommunens borgere end kirkens inderkreds?

Christa Hansen:

- Hvis folkelighed betyder, at vi skulle ramme alle grupper i kommunen, så nåede vi nok ikke meget længere ud end til de

kirkelige kredse, vi ellers også når med kirkelige tilbud. Og fra vores side havde vi et ønske om netop at nå noget længere ud, end vi plejer at komme.

Jens Christian Gjesing:

- Du har ikke ret. Vi nåede altså meget, meget længere ud. Et enkelt eksempel: Når jeg holdt foredrag, kastede det altid flere af sig, fordi folk fra landboforeninger, Rotary-klubber og andre ikke-kirkelige foreninger også gerne ville høre om emnet hos dem.

Han og Christa Hansen er dermed ikke helt enige om, hvorvidt fejringen var tilstrækkeligt folkelig. De er til gengæld enige om, at engagementet hos det lokale butiks- og erhvervsliv var tæt på nulpunktet, men griber i egen barm om årsagen:

- Vi i styregruppen skulle have været ude og servicere butikkerne et halvt år før. Her svigtede vi, for jeg tror godt, de ville have deltaget, hvis vi havde hjulpet dem bedre på vej, lyder erkendelsen fra Jens Christian Gjesing, der med hensyn til det folkelige aspekt i fejringen konstaterer én ting:

- Der var i hvert fald kaffe og Lutherlagkage til alle i pinsen....

Og lagkagen har helt åbenbart også været en succes. Endda helt ned til Sydslesvig. I hvert fald har også kirkefolk på den anden side af grænsen nydt kagen, efter at biskop Gothard Magard var på besøg i Haderslev i efteråret 2016 og første gang blev budt på et stykke.

I pinsen deltog biskoppen i gudstjenesten i Domkirken og blev ved den efterfølgende reception på Hotel Harmonien på ny begejstret over kagen. Så begejstret, at han den 31. oktober på den officielle 500-årsdag for Reformationen, sendte sin chauffør til Haderslev for at hente et antal Lutherlagkager.

OM CHRISTA HANSEN

- 59 år og sognepræst for de tyske dele af menighederne i Haderslev Domsogn og Gammel Haderslev siden 2005, samt stiftspræst for dansk-tysk samarbejde.
- Kandidat fra Kiel
- Sognepræst og teologisk konsulent i Nordkirche 1988-1996
- Præst i Tinglevs tyske frimenighed 1997-2004
- Formand for Reformationsudvalget i Haderslev Stift og medlem af styregruppen for Reformationsmarkeringen 2017 i Haderslev Kommune med ansvar for at koordinere aftaler og planlægning med lokale, regionale, nationale og internationale samarbejdspartnere og instanser.

OM JENS CHRISTIAN GJESING

- 69 år og socialdemokratisk byrådspolitiker siden 1982
- Bosiddende i Haderslev siden 1976.
- Har studeret teologi og historie på Københavns Universitet.
- Lektor i historie og religion på Haderslev Katedralskole 1976-2002.
- Borgmester i to perioder. Blandt andet i 2006 som vært ved DGI's landsstævne i Haderslev.
- Formand for styregruppen Reformationsmarkeringen 2017 i Haderslev Kommune.

“Bagefter kunne vi ikke få armene ned”

- Det var overvældende og vi var lykkelige, siger Herdis Fyhring Sørensen om hendes og kollegernes reaktion på tilslutningen til Børnedagen i Haderslev Dampark. Foto: Flemming Just.

LÆREREN: LutherAkademi og en børnedag i Lutherhøjde under Hertug Hans Festivalen har haft afgørende betydning for en succesfuld reformationsfejring blandt de yngste, mener Herdis Fyhring Sørensen.

”Jeg må indrømme, at begejstringen har været meget stor. Fantastisk at opleve opbakningen fra både lærerkolleger og elever i hele kommunen. Bagefter var vi nogle, der ikke kunne få armene ned igen”.

Ordene kommer fra Herdis Fyhring Sørensen - en af de omkring 50 folkeskolelærere, der i Haderslev Kommune tog imod tilbuddet om at deltage i LutherAkademiet for derefter at sprede budskab og viden til deres elever om Reformationen.

Flere tusinde skoleelever i kommunen har gennem undervisning, temauger, udstillinger og forskellige aktiviteter kunnet tilføje sig historien om Martin Luther, hans 95 teser, bandbullen og opgøret med den katolske kirke. Og ikke mindst er eleverne blevet indviet i Haderslevs rolle i Reformationen som Nordens Wittenberg, hvor den nye, kristne lære blev indført ti år tidligere end i resten af Danmark.

Det er på den baggrund, at Herdis Fyhring Sørensen jubler sammen med sine kolleger over en 500 års-fejring. En fejring, der ifølge den 62-årige nu tidligere lærer på Haderslev Realskole har overgået alle forventninger.

Herdis Sørensens begejstring er en naturlig følge af et personligt engagement, der ikke alene har omfattet deltagelse i LutherAkademi. Hun er samtidig også medlem af bestyrelsen i Hertug Hans Festival, der blev afviklet i pinsen samtidig med folkekemøde og national festgudstjeneste for Reformationsfejringen.

”Jeg var både lærer i historie, samfundsfag og kristendoms-kundskab og kendte selvfølgelig historien om reformationen. Men tilbuddet om at deltage i LutherAkademi gav mig et ordentligt spark. Her fik vi masser af inspiration til undervisning og andre aktiviteter”.

På Haderslev Realskole formidlede hun herefter Reformationshistorien for 7.-8. klasserne. Samtidig arrangerede Anette Prip, Inge Lise Petersen og andre kolleger på skolen blandt andet et reformationsmarked i en uge, hvor det normale skema blev droppet og alt foregik i Luthers tegn.

Men Herdis Fyhrings ildhu, tænding og inspiration for sagen stoppede ikke her. Reformationsfejringen blev også ført over i bestyrelsen for Hertug Hans Festival, som besluttede at lave et ”Luther i børnehøjde”-arrangement i Haderslev Dampark. En børnedag i festivalen, der med kunst-event, tese-døre, gøgl og musikalske indslag blev en kæmpe-succes: Takket være opbakning fra alle kommunens lærere mødte skønsmæssigt 1500 børn frem i Damparken fredag før pinsen.

”Det var overvældende, og vi var lykkelige! Men det bekræftede kun den fantastiske opbakning, som kommunens lærere har givet reformations-temaet i løbet af året. De har udgjort en enorm og værdifuld ressource”, mener Herdis Sørensen, som ikke tøver med at konstatere, at viden om den skelsættende begivenhed for 500 år siden er nået ud til alle kommunens yngste borgere.

Den 1. september 2017 gik hun på efterløn efter 39 år som lærer. Men det fik ikke hendes interesse for reformationshistorien til at køln. Da kommunens kulturafdeling slog et job op som formidler af Haderslevs reformationshistorie på en stand på Luther-verdensudstillingen i Wittenberg, søgte og fik Herdis Fyhring tjansen. I 14 dage i efteråret 2017 fik hun god brug for

sine kundskaber som tysklærer og sin historieviden – bistået af den tyske præst i Haderslev, Christa Hansen.

”En berigende oplevelse også på den måde at kunne formidle Haderslevs særlige rolle til lokale wittenbergere og til teologer og turister fra hele verden. I det hele taget kunne jeg ikke ønske mig nogen bedre afslutning på mit arbejdsliv end den, jeg har haft i reformationsåret”, siger Herdis Fyhring Sørensen.

OM HERDIS FYHRING SØRENSEN

- 62 år og efterløner siden september 2017.
- Uddannet lærer siden 1978.
- Ansat på Haderslev Realskole i 29 år.
- Medlem af bestyrelsen i Hertug Hans Festival.

Troen flyttede 11.000 mennesker ind på museet

Overinspektør Lennart Madsen på prædikestolen i det protestantiske afsnit af særudstillingen "Tro - Reformationen i Sønderjylland": - Jeg er meget, meget tilfreds med resultatet af udstillingen.

Foto: Flemming Just

Kulturhistorikeren: Lennart Madsen og Museum Sønderjylland har haft sin store andel i, at fejringen af 500-året for Reformationen har givet genlyd i Haderslev Kommune.

Han meldte sig ud af Folkekirken som 18-årig. Og har aldrig meldt sig ind igen. Lennart Madsen - overinspektør på Museum Sønderjylland i Haderslev.

Den 64-årige museumsmand er stadig ikke-troende. Alligevel står han bag en af de største succeser i Reformationsmarkeringen 2017 i Haderslev Kommune. Nemlig særudstillingen "Tro - Reformationen i Sønderjylland".

Udstillingen, der blev vist på Museum Sønderjylland i Dalgade i Haderslev, tog blandt andet den besøgende på en rejse 500 år tilbage i tiden til det tidspunkt, Martin Luther i Wittenberg grundlagde den protestantiske trosretning, men skildrede også på glimrende vis forskellene på at tro som katolik og som protestant i 1500-tallet.

Det siges, at tro flytter bjerge. I hvert fald har tro-udstillingen flyttet omkring 11.000 mennesker ind på museet i Haderslev

fra åbningen den 8. april 2017 og frem til nytår. Dermed kom det samlede besøgstal for museet i Dalgade et par tusinde over tallet for hele 2016. Takket være særudstillingen.

"Det er et flot besøgstal. Jeg er meget tilfreds. Og lidt stolt", siger Lennart Madsen og understreger, at nok har en stor del af udstillingens besøgende været skoleelever. Omkring de 3.000.

Men ellers er det folk i alle aldre, der har fordybet sig i det katolske og protestantiske kirkerum med genstande og informerende plancher samt i det interaktive rum, hvor de besøgendes viden blev testet med spørgsmål og øvelser.

"Mange menighedsråd har naturligt nok været blandt de besøgende", fortæller overinspektøren, der i løbet af året har brugt en stor del af sin arbejdstid på at guide menighedsrådsmedlemmer og andre besøgende grupper rundt i udstillingen med tilhørende foredrag undervejs.

Den kendte sønderjyske museumsmand har ikke alene arrangeret den succesrige troudestilling. Han har også været medlem af den styregruppe, der har forberedt og arrangeret fejringen i

Haderslev Kommune af 500-året for Reformationens indførelse. En fejring, der havde sit højdepunkt med folkemøde og national gudstjeneste i pinsen.

"Det har været en fornøjelse at arbejde med både udstilling og fejring. Der er tale om et interessant stykke kulturhistorie, og det er jo lige mit fag", fastslår Lennart Madsen og tilføjer:

"Som kulturhistoriker har man en helt anden indfaldsvinkel end kirkefolk og præster. For dem er troen og Reformationen en alvorlig sag og helt tæt på. En livsholdning".

Lennart Madsen har til gengæld som fagmand kunnet træde et skridt tilbage – som han selv siger – og herfra kunnet betragte og vurdere fænomenet tro og den 500 år gamle reformationshistorie.

"På den baggrund er jeg gået i dialog med andre om emnet. Det har jeg benyttet mig flittigt af, og det har været både interessant og meget givende".

Nok er Lennart Madsen historiker med en stor baggrundsviden. Men han erkender, at han i forløbet med at arrangere tro-udstillingen om Reformationen har fået udbygget sin viden en hel del. Det er blandt andet sket i arbejdet med at skrive tekster til udstillingens mange udstillede genstande og plancher.

"Personligt har det været en rigtig god proces. Det kan godt være, man ved en del om et emne i forvejen. Men når man skal til at formidle det til andre, tvinges man til at forholde sig og lærer på den måde rigtig meget mere".

Museet i Dalgade kom ellers sent i gang med at sætte udstillingen på benene. Det skete først i begyndelsen af 2017. Dels havde Lennart Madsen hænderne fulde i efteråret 2016, da han samtidig med sit vanlige job også blev konstitueret museumsleder indtil 1. december. Dels opstod der knas i samarbejdet om en fælles tro-udstilling med Viborg Museum og Nyborg Slot. I Viborg måtte man melde fra som følge af en flytning og Nyborg Slot droppede ganske enkelt samarbejdet.

"Og så stod vi alene, men besluttede at lave udstillingen selv", fortæller Lennart Madsen., som lykkedes med at låne arkivalier fra Nationalmuseet, Det Kongelige Bibliotek og Rigsarkivet. Blandt andet de berømte Haderslev-artikler, hvori Hertug Christian – den senere Christian den 3. – i 1528 dikterer præsterne i Haderslev, hvordan de skal holde gudstjeneste og praktisere den protestantiske tro.

Lennart Madsen fik god hjælp af museets håndværkere, grafiker og af kollegaen, museumsinspektør Merete Essenbæk, der blandt andet på baggrund af udstillingen udarbejdede et omfattende undervisningsmateriale til kommunens skoler. Et materiale, som lærerne har kunnet hente på internettet.

Lennart Madsen har i øvrigt også udarbejdet et 16 siders hæfte i tekst og billeder om Haderslevs helt egen reformationshistorie. "Reformationen i Haderslev og Tørning Len", der i 2017 blev solgt i godt 500 eksemplarer, er udgivet på både tysk og dansk.

Besøgstallet til "Tro – Reformationen i Sønderjylland" overgås kun af den 9. april-udstilling, der i 2015 markerede 75-året for Danmarks besættelse i 1940. Forskellen er dog blot nogle få hundrede besøgende.

"Besættelsen var trods alt meget tættere på. Der lever endnu en del mennesker, der kan huske den. Derfor har det overrasket os, at en 500 år gammel begivenhed som Reformationen også har haft så stor bevågenhed. Men troen er jo tæt på os alle. På den ene eller anden måde".

Konstaterer Lennart Madsen – museumsmanden, der netop i Reformationsåret 2017 blev hyldet for sin indsats for Haderslev kulturhistorie og kåret som Årets Æreshertug.

Om LENNART MADSEN

- 64 år og overinspektør på Museum Sønderjylland
- Cand. mag. i historie med arkæologi som bifag.
- Ansat på Haderslev Museum fra 1983 – fra 1991 i fast stilling.
- Kåret som Æreshertug 2017 i Haderslev.

“Stor betydning at by og kirke stod sammen”

Thorkild Sørensen har naturligvis gemt den t-shirt, som han og de øvrige frivillige bar under folkemødet i teltet på Gravene: - Det var en berigelse at så mange frivillige blev synlige på én gang i et fælles projekt. Foto: Flemming Just

FRIVILLIG: Pinsefejringen var en sand folkefest, konstaterer Thorkild Sørensen – tidligere skoleinspektør og efterskoleforstander.

”Det har været af stor betydning at se, at kirke og by stod sammen”.

Sådan lyder konklusionen fra 73-årige Thorkild Sørensen for Haderslevs reformationsfejring, der i pinsen udfoldede sig med folkemøde og festgudstjeneste som årets absolutte højdepunkter.

Thorkild Sørensen var en ud af en hundredtallig skare af frivillige fra forskellige foreninger, der stillede deres arbejdskraft til rådighed. Den tidligere skoleinspektør og efterskoleforstander repræsenterede Haderslev Y's Men's Club.

Om betydningen af, at kirke og by stod sammen om reformationsfejringen forklarer han nærmere:

”Det er som om, at der hersker en form for religionsforskrækkelse i disse år. Som om der er et dem og os. Kirken og dem uden for. Men sagen er jo, at tingene ikke sådan kan skilles ad. Det kan man heller ikke som by. Det fik vi vist i 2017”, mener Thorkild Sørensen, der fastslår:

”Når Haderslev har en historie som den om reformationen, angår det alle borgere”.

Efter Thorkild Sørensens mening blev pinsefejringen et bevis

på, at religion, historie og nutid hænger sammen – at fejringen blev en fest for alle byens beboere. Det kunne både han og hans kone Aase, blandt andet observere som frivillige i fredagens program for folkemødet formiddag, eftermiddag og aften. Her var en skare af hjælpere – alle iklædt t-shirts med reformationslogo – blandt andet beskæftiget med at servere Lutherlagkage, kaffe og Luthergryde for publikum.

Det var som om alle var kommet af huse den dag. Børn, unge og ældre. En konstant strøm af mennesker ud og ind af teltet. Det var en folkefest, husker Thorkild Sørensen og slår fast:

”Budskabet om Luther, Reformationen og Haderslevs historie kom i det hele taget langt omkring i de dage. Og med festgudstjenesten pinsedag i domkirken endda ud til hele landet. Takket være den omstændighed, at hele byen stod sammen – kirke, kommune, kultur- og erhvervsliv – blev det en begivenhed, vi aldrig vil glemme”.

OM THORKILD SØRENSEN

- 73 år og pensionist.
- Præsident for Haderslev Y's Mens Club i 2017/18.
- Frivillig ved Gl. Haderslev Kirke, provsti og stift.
- Tidligere leder af Folkekirkens Mission.
- Tidligere skoleinspektør i Hammerum ved Herning.
- Tidligere efterskoleforstander i Horne ved Hirtshals.

“Jeg tror, alle børn i kommunen nu ved noget om Reformationen”

Sognepræst Pia Haaning – har som koordinator i Haderslev Kirke-skole Samarbejde kunnet konstatere stor interesse for undervisningsmateriale om Reformationen og Reformationshistorien.

PRÆST: Pia Haaning, præst og koordinator i Haderslev Skole-kirke Samarbejde, beretter om stor lærerinteresse for ”grydefærdige” undervisningstilbud om Reformationen.

Mindst et tusinde skoleelever i Haderslev Kommune har i løbet af 2017 stiftet bekendtskab med de undervisningstilbud om Reformationen, som sammenslutningen Haderslev Skole-kirke Samarbejde har budt sig til med.

”Grydefærdige tilbud”, som koordinator og præst Pia Haaning betegner undervisningsprojekterne og konstaterer, at lærerne på kommunens folkeskoler har taget godt imod tilbuddene. Det er primært eleverne på folkeskolens mellemtrin – 4.-6. klasse – der har fordybet sig i de længere undervisningsforløb. Det gælder for eksempel projektet ”Reformation – teser, tro og tvivl”, der var tilrettelagt i fem faser og faglige temaer: Verden i 1500-tallet, Martin Luther og Bibelen, Bogtrykkerkunsten, Reformationen i Danmark og Fællessang.

De grydefærdige tilbud til lærerne i dette projekt lød på kursus med en skuespiller og en højskolelærer, undervisningsoplæg, opgavebog til eleverne, manus til fortællespil i en kirke og adgang til en hjemmeside med projektmateriale.

Godt 200 elever i 4.-6. klasse blev undervist i projekt ”Reformation – teser, tro og tvivl”.

Reformationsvandring i Haderslev by anført af en turistguide – begyndende i Haderslev Domkirke og sluttende i Hertug Hans Kirke – har oplyst cirka 400 andre skoleelever, der på vandringerne var iklædt hvide kjortler for at skabe den rette Reformations-stemning.

300 elever var desuden i Haderslev Domkirke til Trio Fabula’s opførelse af musikteater-forestillingen ”Katarina og Luther – munkens brud”.

Sammenholdt med al mulig anden undervisning om Reformationen i kommunens folkeskoler, besøg på udstillingen ”Tro” på Museum Sønderjylland, pinsens Sigurd Barret-forestillinger for to gange 430 elever samt Hertug Hans Festivalens børnedag med deltagelse af 1500 børn – alt sammen med Reformationen som tema og omdrejningspunkt – er Pia Haaning ikke bange for at drage denne konklusion:

”Jeg tror, at alle børn i kommunen nu ved noget om Reformationen”.

OM PIA HAANING

- 42 år og sognepræst
- 2004-2013 præst i Øsby-Aarø pastorat
- 2013-2016 præst i Vejen-Læborg pastorat
- 1. januar 2017 ansat i sjælesorg på Nettet som sognepræst i en halv stilling.
- 1. august 2017 ansat som skole-kirke koordinator i Haderslev Domprovsti i en kvart stilling.

"En dejlig oplevelse at opføre Luther-forestilling"

Steffen Benkjer som Martin Luther på prædikestolen i "Luther - død eller levende", der blev opført i ti af Haderslev Kommunes kirker - og blev set af omkring 800 mennesker.

AMATØRSKUESPILLER: Skuespillere fra Forsøgsscenen Haderslev og Gram Friluftsspil markerede reformations-jubilæet med 12 opførelser af "Luther - død eller levende".

Omkring 800 mennesker overværede forestillingen "Luther - død eller levende", da den blev opført af Forsøgsscenen Haderslev og Gram Friluftsspil i ti af Haderslev Kommunes kirker sidst i oktober og begyndelsen af november.

"Vi blev taget godt imod alle steder", konstaterer Marianne Møller, formand for Forsøgsscenen Haderslev og tilføjer:

"Og ikke mindst responsen fra mange publikummer bagefter gjorde, at vi havde en dejlig oplevelse med opførelserne".

Det var forfatter og frimenighedspræst Steen Kaalø, der havde skrevet manuskriptet til "Luther - død eller levende", som de 22 amatørskuespillere opførte 12 gange i ti kirker. I Hertug Hans Kirke og i Halk Kirke blev det nødvendigt med to opførelser.

Kristian Hald Jensen - tidligere administrator på Teatret Møllen og professionel instruktør i flere egnsspil - var også instruktør

på Luther-forestillingen, der dels udspillede sig i 1517 med Martin Luther og andre af historiens personer, dels i 2017 med nutidige personer.

Marianne Møller var leder af forestillingen, der primært blev set af voksne i alle aldre, men også i enkelte tilfælde af de ældste folkeskole-elever.

"Responsen fra publikum gik blandt andet på det fantastiske velskrevne manuskript, der samtidig var meget korrekt i sine historiske informationer", forklarer Marianne Møller.

De 12 opførelser af "Luther - død eller levende" holdt et budget på 140.000 kroner, der balancerede med et tilskud på 75.000 kroner fra styregruppen for Reformationsmarkeringen 2017 i Haderslev Kommune, 15.000 kroner fra Kulturelt Samråd og 50.000 kroner fra Sønderjysk Forsøgsscene.

Om MARIANNE MØLLER

- 64 år, efterløner og amatørskuespiller.
- Formand for Forsøgsscenen Haderslev
- Tidligere institutionsleder i Haderslev Kommune

”Vi har været bredt omkring i markedsføringen”

Det er hovedsagligt lokale borgere – folk i den ældre ende af aldersskalaen, der har vist interesse for Reformationsmarkeringen, når de er kommet ind til vores skranke på biblioteket i Bispen, konstaterer Lis Christensen. Foto: Flemming Just.

VISIT HADERSLEV: Cirka 200 mennesker tog med på guidet Reformations-rundvisning i Haderslev by. Fiasko med pakkture Christiansfeld-Haderslev.

”Jeg synes virkelig, vi har været bredt omkring i vores markedsføring af Reformationsmarkeringen i Haderslev. Men selvfølgelig – man kan altid blive lidt skarpere i sit budskab”.

Ordene kommer fra Lis Christensen, turismekoordinator, på baggrund af den kritik, der lyder fra styregruppen bag Reformationsmarkeringen. Her hedder det, at Visit Haderslev ikke har synliggjort aktiviteter og tilbud tilstrækkeligt og har vist for lidt engagement i forhold til at involvere sig i Reformations-projektet.

Det vil Lis Christensen imidlertid ikke høre tale om. Og hun synes, det er ærgerligt, at kritikken først kommer på et tidspunkt, hvor jubilæumsåret rinder ud:

”Det havde da været meget bedre, hvis styregruppen havde henvendt sig med det samme og gjort opmærksom på, at man ikke var tilfreds. Så kunne vi måske have rettet op på nogle ting. Nu er det for sent”, fastslår Lis Christensen.

Turismekoordinatoren mener imidlertid, at hun og personalet i samarbejde med kommunens Kultur og Fritidsafdeling havde lagt sig i selen for at give Reformationsmarkeringen fuldt fokus hos såvel lokale borgere som turister.

Det skete med godt tre sider i Haderslev Turist Guide, der både bragte pinsens program og redaktionel omtale af pinsefejringen samt vægternes kældervandring. Også i Destination Sønderjyllands turistmagasin var Reformationsmarkeringen omtalt i en helsides-artikel, hvortil kommer, at markeringen figurerede på Destination Sønderjyllands hjemmeside, ligesom Visit Haderslevs hjemmeside havde et link med foto, der ledte over på styregruppens hjemmeside, www.reformationen.nu

Facebook brugte Visit Haderslev også til markedsføring. Blandt andet af udstillingen TRO på museet. Lis Christensen påpeger, at denne udstilling også – blandt alle de andre Reformations-aktiviteter – var nævnt i den månedlige aktivitetskalender for Haderslev. Dog kiksede det en enkelt måned som følge af en medarbejderfejl.

”En af pinsedagene stillede vi op på Gravene med en informationsstand og betjente rigtigt mange gæster, der typisk havde brug for at vide, hvad der skete og hvornår. I løbet af året har vi desuden betjent især mange lokale borgere – mest pensionister, der mødte frem ved vores skranke på biblioteket og ønskede information om f. eks. foredrag og guidede ture”.

Netop de guidede Reformationsture med udgangspunkt fra domkirken har der været rift om de ti gange, turene har været tilbudt. Omkring 200 mennesker har taget mod tilbuddet.

Til gengæld må Lis Christensen sande, at de pakkede og guidede Reformationsture med besøg i såvel Christiansfeld som Haderslev og indlagt frokost samt eftermiddagskaffe blev en fiasko. Mindre end en hånds fingre var tilstrækkelig til at tælle antallet af solgte ture, som Visit Haderslev arrangerede i samarbejde med Haderslev Erhvervsråd og Kultur og Fritid. Turene var ellers massivt markedsført på diverse platforme og medier.

"Vi har stort set gjort alt i samarbejde med kommunens afdeling for Kultur og Fritid. Men jeg tror, det er vigtigt, at man frem-

adrettet skal blive mere tydelig i sin forventningsafstemning til samarbejdspartnerne og succeskriterierne for projektet", mener Lis Christensen

OM LIS CHRISTENSEN

- 28 år og turismekoordinator i Visit Haderslev.
- Ansat i Visit Haderslev i tre år.
- Universitetsuddannet med en bachelor i International Turisme og Fritidsmanagement.

"Når der kommer folk til byen skal vi være fremme i skoene"

Orla Bryld Mortensen, formand for Haderslev-Butikker: - Jeg tror ikke, at butiksfolkene umiddelbart kunne se reformationsfejringen som noget, der fængede. Foto: Flemming Just.

HANDELSFORMAND: De handlende i Haderslev så ikke sig selv som en del af reformationsfejringen, mener formand for Haderslev-Butikkerne, Orla Bryld Mortensen.

Hvor stort var engagementet hos Haderslevs handlende i reformationsfejringen i pinsen?

Formand for de 85 medlemmer af Haderslev-Butikkerne, Orla Bryld Mortensen, har svært ved at give et klart svar på spørgsmålet. For hvordan måler man et sådant engagement?

"Gennem vores nyhedsbrev havde vi opfordret medlemmerne til at pynte deres butikker op og lægge de rundsendte reformati-ons-brochurer frem, ligesom vi havde informeret dem om, hvad der skete i byen i pinsen", forklarer Orla Bryld Mortensen. Derudover kan butikksformanden ikke pege på initiativer, som handlen havde iværksat i forbindelse med markeringen af 500-året for Reformationen.

"Jeg tror ikke, at butiksfolkene umiddelbart kunne se reformationsfejringen som noget, der fængede. Det samme var måske også tilfældet med den brede befolkning. Det er i hvert fald min fornemmelse", tilføjer Orla Bryld Mortensen, der ellers selv er meget historisk interesseret.

"Men det kan man jo ikke forlange, at alle butikksbestyrere og indehavere også er".

Til gengæld mener butikkernes formand, at det kan forlanges, at medlemmerne "er helt fremme i skoene", når der generelt sker noget, der kan få folk til byen.

"Det synes jeg egentlig også, at de var i pinsen, men nok ikke på den måde, at de så sig selv som en del af reformationsfestlighederne. Jeg kan så heller ikke se, hvordan de skulle have været det".

Orla Mortensen, der er butikkernes formand på syvende år og haft sæde i handelsstandens bestyrelse i 17 år, er imidlertid ikke et sekund i tvivl om, at det betaler sig for byen at blive forbundet med Haderslevs righoldige historie og kultur. At historien trækker både turister og gæster til. Blandt andet til gavn for kasseapparaterne hos hans butikksmedlemmer.

"For butikkerne er der naturligt nok fokus på indtjeningen, og det er jo altid en balancegang mellem indtjening på den korte og lange bane. En investering i aktiviteter og længere åbnings-tider kaster måske ikke noget af sig i første omgang. Men på længere sigt kan sådanne aktiviteter være til glæde for både byens borgere, turister og selvfølgelig også butiksejerne", mener Orla Bryld Mortensen.

I Wittenberg oplevede Orla Bryld Mortensen, hvordan en hel by står bag reformationsfestlighederne, da han var en af deltagerne i en Haderslev-delegation, som besøgte Lutherstaden i september 2017.

"Byen gik simpelthen all in. Det gjorde et stort indtryk, og det er bestemt noget, vi kan drage lære af i forbindelse med fremtidige historiske festligheder i Haderslev. Nu er Wittenberg jo også Luthers by, men byrådet og også forskellige foreninger, havde fået oprettet en effektiv organisation omkring 500-års-fejringen", konstaterer Orla Bryld Mortensen.

OM ORLA BRYLD MORTENSEN

- 68 år og pensionist.
- Formand for Haderslev Butikkerne på syvende år - medlem af bestyrelsen i 17.
- Formand for Erlevhus - Danhostel/Haderslev Vandrerhjem.
- Formand for Haderslev Idrætsakademi.
- Tidligere direktør i Kreditbanken i Haderslev og Arbejdernes Landsbank i Aabenraa.

"Fejringen er kørt forbi os"

Christian Skovfoged, formand for Haderslev Erhvervsråd: - Reformations-historien er spændende. Men jeg tror ikke, den trækker ret meget i den brede befolkning. Foto: Flemming Just.

ERHVERVSRÅDS-FORMAND: Erhvervslivets interesse for Haderslevs mange jubilæums-arrangementer for Reformationen har været endog meget behersket, erkender Christian Skovfoged

En folkefest. Sådan betegnes reformationsfejringen i Haderslev 2017 fra flere sider. Men ikke fra den side, der hedder erhvervslivet. Eller rettere de 420 medlemmer af Haderslev Erhvervsråd.

"Det er da en spændende historie. Men vi har åbenbart ikke kunnet se os selv som en del af fejringen. Den er simpelthen kørt forbi os", siger Christian Skovfoged på vegne af medlemmerne i Haderslev Erhvervsråd, som han er formand for.

Hvorfor festlighederne ikke har fænget hos virksomhederne, kan Skovfoged ikke svare nærmere på. Men han mener, at holdningen hos medlemmerne ligger nogenlunde på linje med hans egen:

"Nej, jeg har ikke deltaget i hverken pinsefejring eller andre Reformations-aktiviteter i Haderslev. Det har ikke været noget bevidst fravalg. Men enten har arrangementerne ikke appelleret til mig. Eller også har jeg skullet noget andet de pågældende tidspunkter".

Helt "Reformations-løse" har erhvervslivet i Haderslev dog ikke været. En af erhvervsrådets faste netværkscaféer hver 14. dag blev i foråret 2017 afviklet som en guidet reformationsvandring rundt i Haderslev. 25 medlemmer deltog.

Erhvervsrådet mener også at kunne tilskrive sig det tilbud, som Visit Haderslev i 500-året har tilbudt turister om en Reformationsspakke som en guidet tur i Haderslev og Christiansfeld med overnatning.

Selv har Christian Skovfoged også snust til Reformationen, da han som erhvervsrådsformand blev inviteret til Wittenberg af Haderslev Kommune en weekend i efteråret 2017. Det skete i en delegation af udvalgte haderslevere med ægtefæller.

"Det var også kanonspændende. Men jeg tror bare ikke på, at Reformationshistorien fanger nok i Haderslev til at byen kan tiltrække sig samme opmærksomhed som Wittenberg", siger Christian Skovfoged og tilføjer:

"Men vi skal helt klart blive bedre til at servere en god fortælling om vores by og kommune, for vi har så meget at byde på. At det er et godt sted at besøge og at bo med flot natur, kultur, idrætsakademi, Streetdome, Domkirke, fjordbåd, dambåd og meget, meget andet".

"Men Reformationshistorien – den tror jeg ikke trækker ret meget i den brede befolkning..."

OM CHRISTIAN SKOVFOGED

- 60 år og direktør i Haderslev Andels-Boligforening (HAB)
- Uddannet lærer med to år bag katedret.
- 27 år i politiet – de sidste 11 som leder af færdselspolitiet i Sønderjylland.
- Ansat som direktør i HAB i 2010.
- Medlem af bestyrelsen i Haderslev Erhvervsråd i 2012. Formand fra 2015.

BILAG

En rapport om

Reformationsmarkering 2017 i Haderslev Kommune

Haderslev

BILAG

til Rapport om Reformationsmarkering 2017 i Haderslev Kommune:

BILAG 1:	Projektbeskrivelse	side 21
BILAG 2:	Program for Haderslev-mødet	side 29
BILAG 3:	Publikum i pinsen	side 30
BILAG 4:	Link til undersøgelse om danskernes kendskab til reformationen	side 31
BILAG 5:	Frivillige i pinsen	side 31
BILAG 6:	Foreninger i projektet	side 31
BILAG 7:	Regnskab for den kommunale pulje	side 32
BILAG 8:	Regnskab for stiftets reformationspulje	side 33
BILAG 9:	Infomedia analyse	side 34

BILAG 1:

Projektbeskrivelse

Introduktion til projektidéen

Reformationen er grundstenen til det samfund vi kender i dag – og Haderslev spiller en særlig rolle omkring indførelsen af Reformationen i Danmark.

Reformationen var et religiøst oprør mod den katolske pave-magt, som blev startet af munken Martin Luther i 1517 i den tyske by Wittenberg. Vores nutidige forståelse af samfund, kirke, familie, skole- og sundhedsvæsen, pædagogik, etik og (arbejds) moral stammer fra Reformationen.

Haderslev har en særlig rolle ift. indførelsen af Reformationen i Danmark, da Reformationen blev indført her i 1526, 10 år før resten af Danmark. Haderslev har derfor en forpligtelse til at formidle historien om Reformationens betydning for det samfund, vi kender i dag.

Med dette projekt markeres Reformationens betydning for Haderslev – og Haderslevs betydning for Reformationen i Danmark. Markeringen vil stille skarpt på Reformationens relevans i dag og særligt på Haderslevs rolle. Et tæt samarbejde mellem kommune, folkekirke og kulturaktører sikrer en nutidig og relevant formidling af Reformationens betydning i dag.

Baggrund for projektidéen

I 1517 slog en munk et stykke papir op på kirkedøren i en by i Tyskland. Dette stykke papir skulle få vidtrækkende betydning for den måde samfundet i Tyskland, i Europa, ja, hele verden, ville ændre sig på. Munken var Martin Luther. Byen var Wittenberg. På papiret stod der 95 linjer, som gjorde oprør mod den katolske pave. Reformationen var startet.

For Haderslev fik denne begivenhed i 1517 en særlig betydning: I 1521 deltog den unge Hertug Christian i den tyske Rigdag i Worms. Her blev han så inspireret af Luthers idéer, at han tog dem med tilbage til Haderslev og i 1526, som det første sted i Danmark, indførte Reformationen i Haderslev-Tørning len. I 1536 blev hertug Christian til kong Christian d. 3. og indførte Reformationen i resten af kongeriget Danmark.

Haderslev fik dermed en plads i Danmarkshistorien. Indførelsen af Reformationen fik vidtrækkende betydning for den måde, vi i dag opfatter individet på og har opbygget vores samfund på. Som for eksempel tanken om at det er samfundet, og ikke kirken, der skal stå for sundhedsvæsenet og for skoleundervisningen.

Udover de historiske bånd til Reformationen og begivenhederne i Wittenberg via Hertug Christian, er der også i dag et særligt bånd mellem Haderslev og Wittenberg. Haderslev Domsogn har siden 1996 været venskabsmenighed med Wittenberg, og siden 2004 har Haderslev Kommune været venskabsby med Wittenberg. Haderslev kan med rette kalde sig "Nordens Wittenberg".

Projektet har som sit sigte at øge kendskabet til Reformationens betydning for vores samfund med udgangspunkt i Haderslevs Reformationshistorie. Målet er at skabe en nutidig forståelse af og debat om Reformationens betydning og om Haderslevs rolle i denne.

Beskrivelse af projektidéen

Ønsket er at markere 500 året for Reformationen og dens betydning for vores samfund i dag. Dette gøres med udgangspunkt i Haderslevs markante rolle ift. Reformationens udbredelse i Danmark, og på den måde at sætte Haderslev på landkortet.

Målgruppen er borgere i og udenfor Haderslev Kommune. Projektet tænkes derfor dels som et folkeoplysende og markedsføringsmæssigt projekt, dels som et bidrag til at sætte fokus på vores fælles kulturarv i Haderslev Kommune.

Målet om at lave et folkeoplysende projekt opnås ved at:

- At udvide samarbejdet mellem kommune, folkekirke og museer for at fortælle Haderslevs særlige rolle ift. Reformationen og dens betydning i dag
- At involvere foreninger, institutioner, dagtilbud og skoler i projektet, både som arrangører og som publikum

Målet om at lave et markedsføringsmæssigt projekt opnås ved:

- At samarbejde med det lokale erhvervsliv om at skabe merchandise, der kan
- At samarbejde med Destination Sønderjylland omkring synligheden af projektet
- At udvide samarbejdet med venskabsbyen Wittenberg, og andre Reformationsbyer i Danmark og i udlandet

Målet om at sætte fokus på vores fælles kulturarv opnås ved:

- At bidrage til den fælles kulturarvsstrategi ved at sættes fokus på nedslagspunkterne 2017-2026-2036 (hvv. 500 året for Martin Luther, Reformationens indførelse i Haderslev og Reformationens indførelse i resten af Danmark)

- At markere den stærke venskabsforbindelse til Wittenberg og andre Reformationsbyer

Projektet løber i årene 2015-2018. I årene 2015 og 2016 forbedes projektet, i 2017 afvikles projektet og i 2018 evalueres og afsluttes projektet.

Formål med projektet:

At markere Reformationens betydning for Haderslev og Haderslevs betydning for Reformationen.

Mål:

- At lave folkeoplysende aktiviteter, som giver en større viden om Reformationens betydning og Haderslevs rolle
- At sætte fokus på identitet og selvforståelse, ved at gøre opmærksom på Haderslevs særlige historie og betydning
- At markedsføre Haderslev Kommune ved at sætte fokus på vores særlige kulturarv
- At lave en aktuel dialog om Reformationens temaer og betydning for samfundet i dag

Succeskriterier (ønskede effekter):

- At borgerne i Haderslev Kommune har fået et større kendskab til Reformationens betydning for Haderslev og Haderslevs betydning for Reformationen. Dette kendskab skal øges gennem 1) en målbar stigning i kendskabsgraden i spørgeskemaundersøgelser, 2) at skoleklasser i kommunen i 2017 undervises i emnet "Haderslev og Reformationen" og 3) at der bringes artikler om "Haderslev og Reformationen" i danske og udenlandske medier.
- Yderligere konkrete succeskriterier knyttes til de enkelte delaktiviteter i projektet.
- Evaluering af de ønskede effekter måles via spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterviews. *For uddybning, se bilag 7.*

Beskrivelse af målgruppen:

Den primære målgruppe for Reformationsmarkering 2017 er borgere og turister i Haderslev kommune.

Sekundært vil Reformationsmarkeringens indhold have appel til borgere udenfor Haderslev kommune, herunder i vores venskabsby Wittenberg.

Hvad er målgruppens udbytte:

Borgere og turister vil i løbet af året 2017 kunne opleve og deltage i en række kirke- og kulturtilbud rundt om i Haderslev Kommune. Tilbuddene vil have appel både til den brede befolkning og rumme "smalle" arrangementer.

Tilbuddene bliver udarbejdet af både frivillige og professionelle. Spektret af tilbud vil være sig indenfor teater, musik, sang,

foredrag, udstillinger, workshops, film, gudstjenester m.m.

Ved at samarbejde på tværs af kommune, kirke, museer, dags-tilbud og resten af kulturlivet sikres en bred folkelig forankring og involvering i projektet.

Konkrete aktiviteter (idéer i ft. specifikke målgrupper)

- Borgere i Haderslev Kommune: Undervisning i skolerne, foredrag, udstillinger, teaterforestillinger, reformationsgudstjenester, åbne inspirationsmøder, mellemfolkelig udveksling med venskabsbyen Wittenberg
- Turister i Haderslev Kommune/borgere uden for Haderslev Kommune: Reformationsvandringer i Haderslev By, reformationsgudstjenester, foredrag, udstillinger

For uddybning, se bilag 6.

Hvem skal deltage i projektet, og hvordan kan det organiseres?

Der er nedsat en styregruppe bestående af i alt 9 personer:

- 4 personer fra Haderslev Kommune, heraf 1 person fra Haderslev Byråd, 1 person fra Udvalget for Kultur og Fritid, Haderslev Kommune og 2 personer fra Kultur og Fritids forvaltningen, hvoraf 1 fungerer som daglig projektleder
- 1 person Haderslev Stift
- 3 personer fra Haderslev Domsogn, heraf 1 person fra den tyske del af Haderslev Domsogn og 1 person Haderslev Domsogns Menighedsråd. 1 af disse fungerer som sparringspartner for den daglige projektleder.
- 1 person fra Museum Sønderjylland

Herudover samarbejdes der med en række interne og eksterne samarbejdspartnere, heriblandt Præsidiat for reformationsjubilæet i 2017, samt Haderslev Kommunes venskabsby Wittenberg.

Styregruppen kan nedsætte ad hoc arbejdsgrupper til specifikke opgaver.

For uddybning af organiseringen, se bilag 1.

Hvad er den største udfordring i projektet?

Kan det lade sig gøre?

Der er fire udfordringer i forhold til projektet:

1. Engagementet i projektet fra frivillige og professionelle inden for kommune, kirke og kulturområdet.
2. Uddannelsesinstitutionernes deltagelse i projektet
3. Borgernes engagement i projektet
4. Markedsføring

1/

Det er afgørende for projektet at aktører fra kommune, kirke og kulturområdet engagerer sig i det. Som det udførende led i projektet, skal de tro på idéen og være villig til at lægge ressourcer til; såvel økonomi, lokaler som personale. Dette kan kun lade sig gøre ved på et tidligt tidspunkt i processen at inddrage aktørerne, gå ind i en åben dialog og få afstemt forventninger.

2/

For at sikre en bred forankring af projektet, er det væsentligt at uddannelsesinstitutionerne og pasningstilbud deltager i projektet. Ved at inddrage dem når projektet ud til alle børn i kommunen, og på den måde kan den folkeoplysende del af projektet løftes. Dette gøres ved at inddrage skoler og dagtilbud på et tidligt tidspunkt i processen, således at projektet kan komme med ift. årsplanlægningen.

3/

Skal visionen om at "Reformationsmarkering 2017" være et bidrag til en videreudvikling af kulturarvsstrategien for Haderslev Kommune indfries, skal "Reformationsmarkering 2017" have en bred accept og engagement i befolkningen. Styregruppen bag projektet skal derfor sikre en variation i programindholdet, med afsæt i eksisterende kulturbærende institutioner, foreninger med flere i kommunen.

Ved at forankre den praktiske udfoldelse af projektet ved allerede etablerede institutioner og foreninger vil disse kunne fungere som ambassadører for projektet, samtidig med at det undgås at opbygge dobbeltstrukturer. Dette kan give projektet en folkelig forankring, og øge kendskabsgraden til Haderslev som Reformationsby uden at der bruges ekstra ressourcer på at opbygge dette kendskab.

4/

Den rette markedsføring af projektet er afgørende for at sikre at projektet kommer bredt ud til borgere og turister. Dette skal gøres ved at indgå i strategiske samarbejder med aviserne/de skrevne medier, have fokus på brugen af de traditionelle/socialle medier og involvere Destination Sønderjylland på et tidligt tidspunkt.

Hvis disse fire udfordringer adresseres i rette tid, kan projektet afvikles som planlagt.

Forventet tidsplan

- 2014-2016: Forberedelse. Af vigtige aktiviteter skal nævnes:
 - Seminar for alle reformationsbyer og stifter
 - 9. marts 2015; Kick off møde for alle interesserede
- Dialog med interessenter
- 2017: Afvikling. Af vigtige aktiviteter skal nævnes:

- Pinsegudstjeneste med majestæten
- Undervisning i Reformationen i skolerne
- Bidrag til kulturarvsstrategien med nedslagsårene 2017-2026-2036
- Der udarbejdes løbende en opdateret aktivitetsplan for hele år 2017
- 2018: *Evalueringsstrategi*. Af vigtige aktiviteter skal nævnes:
 - Evalueringsrapport (På baggrund af evalueringsmetoderne "Fokusgruppe interviews" og "Spørgeskemaer", i øvrigt bilag 7)
 - Refleksionsseminar over aktiviteterne i 2017

Øvrige tidspunkter: Se bilag 4 "Tids- og handleplan"

Forventet ressourceettræk (for årene 2015-2018)

Præmisser for beregningen af medarbejdertimer:

- *Antal arbejdstimer*: Beregningen af medarbejdertimerne lavet ud fra at der ud fra 45,5 arbejdsuger/1650 arbejdstimer på ét år.
- *Beregningsmetode*: Successiv kalkulation: $M = (O + 3G + P) / 5$, hvor middelværdien M ud fra 3 forskellige gæt:
- G: "Sandsynlige gæt"
- O: "Optimistiske gæt"
- P: "Pessimistiske gæt"
- *Indholdet af arbejdstimerne*: Arbejdstimerne dækker over det forventede samlede tidsforbrug på overordnet projektstyring, herunder mødeaktivitet, markedsføringsaktivitet, økonomistyring, koordinering med arrangører, samarbejdspartnere, evaluering, afrapportering m.m.

Medarbejdertimer i 2015:

$M = ((2 \times 45,5) + (3 \times (3 \times 45,5)) + (4 \times 45,5)) / 5 = 136,5$ arbejdstimer/3 arbejdsuger

Medarbejdertimer i 2016:

$M = ((2 \times 45,5) + (3 \times (4 \times 45,5)) + (5 \times 45,5)) / 5 = 172,9$ arbejdstimer/3,8 arbejdsuger

Medarbejdertimer i 2017:

$M = ((5 \times 45,5) + (3 \times (8 \times 45,5)) + (12 \times 45,5)) / 5 = 373,1$ arbejdstimer/8,2 arbejdsuger

Medarbejdertimer i 2018:

$M = ((2 \times 45,5) + (3 \times (3 \times 45,5)) + (4 \times 45,5)) / 5 = 136,5$ arbejdstimer/3 arbejdsuger

Konkrete udgifter:

Der er afsat et budget på 1,935 mio over 3 år (2015-priser):
2015: 335.000 kr.
2016: 800.000 kr.
2017: 800.000 kr.

Bilag:

- 1) Organisationsdiagram (styregruppen + samarbejdspartnere)
- 2) Kommisorium og opgavebeskrivelse for styregruppe og projektleder, herunder referencer og kompetencer (f.eks. ad hoc arbejdsgrupper + deres beskrivelser)
- 3) Budget

4) Tid- og handleplan, detaljeret

5) Markedsføringsplan

6) Skema med forslag til aktiviteter i 2017

7) Evalueringsmetoder: Spørgeskema og hjemmesidestatistik, samt fokusgruppeinterviews

Bilag 1: Organisationsdiagram

Reformationsmarkering 2017: Organisationsdiagram

(udkast)

Bilag 2: Kommisorium og opgavebeskrivelse for styregruppe, projektleder og ad hoc arbejdsgrupper*

Kommisorium

Formål: At sætte fokus på Reformationens betydning for Haderslev, og Haderslevs rolle i Reformationen

Organisering:

Styregruppen består af 9 personer:

- 4 personer fra Haderslev Kommune, heraf 1 person fra Haderslev Byråd, 1 person fra Udvalget for Kultur og Fritid, Haderslev Kommune og 2 personer fra Kultur og Fritids forvaltningen, hvoraf 1 fungerer som daglig projektleder
- 1 person Haderslev Stift
- 3 personer fra Haderslev Domsogn, heraf 1 person fra den tyske del af Haderslev Domsogn og 1 person Haderslev Domsogns Menighedsråd. 1 af disse fungerer som sparringspartner for den daglige projektleder.
- 1 person fra Museum Sønderjylland

Arbejdsgrupper:

Kan nedsættes ad hoc til konkrete afgrænsede arbejdsopgaver. Projektlederen forestår arbejdet med den daglige projektledelse, og kan i den forbindelse samarbejde og sparre med interne og eksterne samarbejdspartnere.

Opgavebeskrivelse:

Hvem	Opgave	Kompetence	Referer til...
Styregruppe, herunder formanden	Overordnede beslutninger for projektet Ansvar for projektets budget og regnskab	Styregruppen har mandat til at tage beslutninger af strategisk og økonomisk karakter for projektet, herunder bevilling af midler, indenfor budgetrammen Formanden har mandat til at tage beslutninger ift. projektlederens daglige arbejde	Udvalget for Kultur og Fritid
Projektleder (PL)	Daglig projektledelse og projektstyring Daglig økonomistyring Er sekretær for styregruppen	Projektlederen har mandat til udvikle projektidéer og fremlægge dem for styregruppen Projektlederen har mandat til stille forslag ift økonomiske dispositioner vedr. projektet	Styregruppen
Ad hoc arbejdsgruppe	Løse den givne opgave	Arbejdsgruppen har mandat til at indstille projekter til projektlederen	Projektlederen

Bilag 3: Budget

Reformationsfejring - budget/regnskab (pr. 10.3.2015)	2014	2015	2016	2017	Samlet
Projektledelse					
Lønninger			100.000	150.000	
Kontor		10.000	10.000	10.000	
Kørsel		5.000	10.000	15.000	
Sum	0	15.000	120.000	175.00	310.000
Aktiviteter					
Arrangementstilskud til arrangementer		15.000	170.000	550.000	
Historiske aktiviteter			75.000	150.000	
Regentbesøg				50.000	
Reformationsvandring / menighedsbesøg			10.000	50.000	
Sum	0	15.000	255.000	800.000	1.070.000
Markedsføring					
Logo / konkurrence	10.000				
Materialer til designlinje	10.000	10.000	10.000	30.000	
Øvrige markedsføringsmaterialer (effekter)			30.000	70.000	
Øvrig PR m.m.			40.000	250.000	
Sum	20.000	10.000	80.000	350.000	460.000
Diverse					
Uforudsete udgifter			25.000	50.000	
Sum			25.000	50.000	75.000
Samlet budget	20.000	40.000	480.000	1.375	1.915.000
Budgetregulering (Overførsel af uforbrugte midler)	-20.000	275.000	585.000	0	840.000
Finansiering	2014	2015	2016	2017	Samlet
Haderslev Kommune	0	335.000	790.000	790.000	1.915.000
Fonde					
Sponsorer					
Egen indtægt					
Sum	0	335.000	790.000	790.000	1.915.000
Balance	-20.000	295.000	310.000	-585.000	0

Bilag 6: Skema med forslag til aktiviteter i 2017 (udpluk)

Idé	Beskrivelse	Afvikles...
Udstilling om Reformationen	Udstilling om Reformationens betydning for samfund, familieliv, kirke m.m.	Forår til efterår 2017
Koncert	Koncert med musik fra Reformationen	Forår/efterår 2017
Festgudtjeneste	Reformationsgudstjeneste i Domkirken	Juni 2017
Teaterforestilling	Reformationen 2.0	Efterår 2017
Salmebogens fødselsdag	Sangaktiviteter; kor og fællessang	Hele 2017
Reformationsvandring*	Rundvisninger for borgere og turister	Hele 2017
Foredrag	Foredrag om Reformationens betydning	Hele 2017
Reformationsmonument	Domkirkepladsen - fysiske ændringer?	Hele 2017
Tur til Wittenberg	Studietur til Wittenberg	Hele 2017

* Eksempel "Reformationsvandring":

Historisk vandring med guide, der sætter fokus på Reformationssteder i tre geografiske områder:

- 1) Haderslev historiske by
- 2) Sønderjylland
- 3) Region Sønderjylland-Schleswig

Den guidede vandring kunne suppleres/udvides med en app, der giver brugeren mulighed for at tage på sin egen personlige Reformationsvandring.

Bilag 7: Evalueringsmetoder: Fokusgruppeinterviews og spørgeskemaundersøgelse

Formålet med evalueringen er at finde ud af hvilken betydning Reformationsmarkeringsprojektet har haft for udvalgte målgrupper. Der vil være fokus på om projektet har a) ændret kendskabsgraden til Haderslev som Reformationsby (kvantitativ måling) og b) på hvilken måde kendskabsgraden til Haderslev som Reformationsby har ændret sig (kvalitativ måling).

Kvantitativ måling:

Spørgeskemaundersøgelser og hjemmesidestatistik

For at måle en evt. ændring i kendskab til Haderslev som Reformationsby, vil der blive lavet en spørgeskemaundersøgelse, og blive lavet statistik på besøgene på projek.

Spørgeskemaet vil indeholde følgende spørgsmål:

- Dato for udfyldelse
- Køn
- Alder
- Hjemkommune
- Hvis jeg siger Haderslev, hvad siger du så?
- Hvad er Reformationen?
- Vidste du at Haderslev var det første sted, Reformationen blev gennemført?

Spørgeskemaundersøgelsen vil blive foretaget i løbet af projektperioden (2015-2018), dvs. både før, under og efter aktiviteterne i projektet afvikles, samt til udvalgte enkeltaktiviteter i projektet. Spørgsmålene vil blive stillet dels via

Følgende målgrupper, som er direkte involverede i projektet, kan være relevante at følge i projektperioden: Styregruppen, skoleelever, skolelærere, menighedsråd, turistguiderne, besøgende på projektets hjemmeside.

Følgende målgrupper kan være relevante at spørge ved udvalgte enkelt aktiviteter: Turister i Haderslev Kommune, deltagere ved arrangementet, arrangørerne.

Det kan overvejes om spørgeskemaundersøgelserne skal foretages på bestemte datoer i løbet af projektperioden.

Hjemmesidestatistik:

Ift en hjemmeside for projektet arbejdes der på at få www.reformation.nu op og køre. Når hjemmesiden kører, vil der via hjemmeside statistikken kunne trækkes oplysninger om, hvor mange besøgende, der er på siden, og hvor de besøgende på hjemmesiden geografisk kommer fra. Dette vil vise om kendskabsgraden til projektet øges i og udenfor Haderslev Kommune.

Konkrete værktøjer til måling: SurveyMonkey, Google Analytics

Kvalitativ måling: Fokusgruppeinterviews

For at måle på hvilken måde kendskabet til Haderslev som Reformationsby har ændret sig, vil der blive foretaget fokusgruppeinterviews. Fokusgruppeinterviewsene fungerer som løbende stikprøver på udvalgte målgruppers kendskabsgrad til Haderslev som Reformationsby.

Fokusgruppeinterviews giver et billede af hvilke spor projektet har sat, og kan dermed svare på spørgsmålene om hvem, hvor og hvad projektet har påvirket. Fokusgruppeinterviewsene vil kunne vise om der sker en kvalitativ ændring i folks kendskab til Haderslev som Reformationsby, samt hvorfor denne ændring sker.

Følgende fokusgrupper (der udvælges 3 personer, som følges i alle årene) vil blive interviewet før, under og efter afviklingen af aktiviteter:

- Styregruppen
- Skoleelever eller -lærere
- Menighedsråd
- Turistkontoret eller -guiderne
- Arrangører af aktiviteter (f.eks. 1 repræsentant fra hhv. kulturliv, erhvervsliv og folkekirke)

Metode i interviewet:

- Før aktiviteternes afvikling (2015/2016): Fremtidsværksted: "Hvordan ser verden ud om 3 år, når vi er færdige med projektet?"
- Under aktiviteternes afvikling (2017): Fremtidsværksted: "Hvordan ser verden ud om 1 år, når vi er færdige med projektet?"
- Efter aktiviteternes afvikling (2018): Status: "Hvordan ser verden ud nu, hvor vi er færdige med projektet?"

Interviewsene bliver filmet, og bruges i evalueringsrapporten til at pege på, hvordan forestillingerne om projektet og resultaterne af projektet spiller sammen, samt om der er sket en kvalitativ ændring i opfattelsen af Haderslev som Reformationsby.

Konkrete værktøjer til måling: Film (iPad), papir og pen

BILAG 2:

Program for Haderslev-mødet

Arrangeret i et samarbejde mellem Haderslev Stift, Haderslev Domsogn og Haderslev Kommune

Fredag den 2. juni 2017

Teltet på Gravene:

Formiddag, kl. 9.30 og 11.00: Sigurd Barrett: Alt om Luther
Skoleforestilling for 5. og 6. klasser fra skoler i Haderslev Kommune

Eftermiddag kl. 13.00-18.00

- 13.00:** Velkomst ved Biskop Marianne Christiansen
Biskop emer. Karsten Nissen: Åbning af dagen.
- 13.15 – 13.45:** Martin Schwartz Lausten, kirkehistoriker, dr. theol.: Luther var her – og hva' så?
- 13.45-14.00:** J. C. Gjesing, formand for styregruppen, fortæller om Haderslev som Nordens Wittenberg.
- 14.00:** Sangskriver Jonas Breum fortæller om og synger et lille udvalg af sine nye salmer.
- 14.30:** Peter Lodberg, professor, dr. theol.: Tro i 1000 år.
- 15.00:** Kaffe, Luther-lagkage og fællessang.
- 15.20 – 15.45:** Kirkeminister Mette Bock (forespurg): Er kirkeministeren luthersk? Interview ved Biskop Marianne Christiansen
- 15.45-16.45:** Jødehad og tyrker frygt i historie og nutid.
Panel med Georg Metz og Özlem Czekic. Ordstyrer: Biskop Elob Westergaard.
- 16.45-17.15:** N. H. Gregersen, teologiprofessor:
Luther, den moderne verden – og os!
- 17.15-17.45:** Haderslev Drengeskole under ledelse af Henrik Skærbæk Jespersen runder dagen af med et udvalg af salmer.
- 17.45-18.00:** Jacob Ørsted: "Godbidder" Kort om bordtaler og intro til Luther mad.
- 18.00-18.45:** Luthergryde kan købes i og udenfor teltet. Ved Louise og Jacob Ørsted, præstepar fra Flensborg.
- 19.00 – 22.30:** Aftenprogram i teltet på Gravene: FESTAFTEN
- 19.00-19.50:** Anne Linnet med band
- 20.00-20.45:** Cafe Hack med Søren Dahl i samtale med biskop Marianne Christiansen og Svend Brodersen fra Gram Slot.
- 20.45-21.30:** Jonas H. Petersen, solo (fra Hymns from Nineveh)
- 21.45-22.30:** Teitur fra Færøerne

I og omkring Domkirken

- 13.00-13.30:** Syng med Bertel. Tidl. kirke- og kulturminister Bertel Haarder MF (forespurgt) synger for på udvalgte salmer.
- 13.30-14.00:** Lisbeth Smedegaard Andersen – Rasmus Nøjgaard
- 14.00-14.30:** Holger Lissner – Morten Skovsted
- 14.30-15.00:** Iben Krogsdal – Rasmus Nøjgaard
- 15.00-15.30:** Kaffepause med Luther Lagkage.
- 15.30-16.00:** Hans Anker Jørgensen – Morten Skovsted
- 16.00-16.30:** Jonas Breum – Rasmus Nøjgaard

Desuden: Bibelselskabet laver "bibelvandring"
Samtalesofaer med lokale præster
Børnekor/ungdomskor på pladsen / trappen foran Domkirken
Servering af kaffe og Luther Lagkager
Bordtaler.

Se også: <http://www.haderslevstift.dk/reformationen-500-aar/tilrettet-program-for-haderslev-moedet>

Søndag d. 4. juni

Teltet på Gravene:

- 13.30-16:** Live transmission af Festgudstjenesten og efterfølgende åben kirkekaffe (med Luther Lagkage) i teltet.

Domkirken/Domkirkepladsen:

- 13.40:** Processionen afgår fra Wittenbergplads
- 13.55:** Processionen ankommer til Domkirkepladsen
- 14.00-15.15:** National festgudstjeneste i Domkirken
- 15.15:** Gæsterne går fra Domkirken til officiel reception på Hotel Harmonien

Hotel Harmonien

- 16.00-18.00:** Officielt reception (vært: Kirkeministeriet)

BILAG 3:

Publikum i pinsen

Fredag d. 2. juni

Tidspunkt	Programpunkt/artist	Indhold	Antal publikum*	Musik (ja/nej)
9.30	Sigurd Barrett	Skolekoncert for 5.-6. kl.	430	Ja
11.00	Sigurd Barrett	Skolekoncert for 5.-6. kl.	430	Ja
13.00	Velkomst v. minister Mette Bock	Tale	300	Nej
13.15	Interview m. Mette Bock og biskop Marianne Christiansen	Interview	300	Nej
13.45	Foredrag v. Jens Christian Gjesing	Foredrag	300	Nej
14.00	Jonas Breum, Udvalg af nye salmer	Mini-koncert	300	Ja
14.30	Foredrag v. Peter Lodberg	Foredrag	300	Nej
15.00	Fællessang	3 sange fra Højskolesangbogen: - nr. 295 "Se det summer af sol over engen" - nr. 310 "Nu lyser løv i lunde" - nr. 366 "Jeg ser de bøgelyse øer"	300	Ja
15.30	Foredrag v. Martin Schwarz Lausten	Foredrag	300	Nej
15.45	Debat med Özlem Cekic og Georg Metz	Debat	500	Nej
16.45	Foredrag m. N.H. Gregersen	Foredrag	400	Nej
17.15	Haderslev Drengekor	Mini-koncert	600	Ja
17.45	Pause	*	*	*
19.00	Anne Linnet	Koncert	600	Ja
20.00	Samtale mellem Søren Dahl, Marianne Christiansen og Svend Brodersen	Interview	400	Ja
20.45	Jonas H. Petersen	Koncert	300	Ja
21.45	Teitur	Koncert	150	Ja
22.30	Tak for i dag	*	*	*

* Vi kender det nøjagtige antal publikummer til Sigurd Barrett, da det var tilmeldte skoler, mens antallet af publikummer til de andre arrangementer er baseret på et kvalificeret skøn ift det antal publikummer, teltet kan og må rumme. Der var gratis entré og åben adgang for alle i teltet, og publikumsantallet er derfor ikke nødvendigvis et udtryk for et "unikt" publikumsantal.

Søndag d. 4. juni

Tidspunkt	Programpunkt/artist	Indhold	Antal publikum*	Musik (ja/nej)
13.00	Gudstjeneste/live transmission	Gudstjeneste	500	Ja
17.00	Tak for i dag	*	*	*

BILAG 4:

Link til undersøgelse om danskernes kendskab til reformationen

- foretaget af Præsidiat for Reformationsmarkeringen i Danmark: <https://luther2017.dk/nyheder/nyhed/kendskabet-til-reformationen-blev-oeget-i-loebet-af-jubilaumsaaret/>

BILAG 5:

Oversigt over antal frivillige ved de enkelte arrangementer i pinsen (2.-5. juni)

Gravene

Torsdag: 35 personer (Opgave: opstilling telt, scene, borde/bænke, bar m.m.)

Fredag: 60 personer+ 6 (Opgaver: logistik, back stage, bar, mad, lagkager og kaffe, bomvagt)

Søndag: 30 personer (Opgaver: logistik, back stage, bar, mad, lagkager og kaffe, nedtagning scene, borde/bænke, bar, bomvagt m.m.)

Mandag: 25 personer (Opgave: nedtagning telt, borde/bænke m.m.)

Domkirkepladsen:

Fredag: 10-15 personer + forældre og kor, som sang på pladsen

Søndag: 10 personer

OBS: Tallene er det samlede antal frivillige pr. dag ikke nødvendigvis antal "unikke hoveder". En del af de frivillige har hjulpet til over flere dage, ligesom de ikke nødvendigvis var i aktion en hel dag. Nogle havde vagter på et par timer, mens andre var med en hel dag.

BILAG 6:

Foreninger i projektet

Listen dækker lokale frivillige foreninger eller grupper, der er/har været engageret i projektet i 2017. Listen dækker Ikke institutioner, organisationer eller virksomheder.

Forening

Haderslev Jazzklub

Haderslev Kickboxing

Y'mens Club Haderslev

Haderslev Gardens Venner

Byggemand Bob

Slesvigske Musikkorps

Haderslevs Æreshertuger

Eltang og Sdr. Vilstrups børnekor

Haderslev Domsogns Menighedsråd

Haderslev Musikforening af 1987

Haderslev Kunstforening

Foreningen Hertug Hans Festival

Forsøgsscenen Haderslev

Haderslev Kommunes Billedkunstråd

Haderslev Vægterlaug

Involveret i pinsen/ fået støtte til aktivitet

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Pinsen

Støtte

Støtte

Støtte

Støtte

Støtte

Støtte + pinsen

BILAG 7:

Regnskab for Haderslev Kommunes pulje pr. 20. december 2017

Samlet budget 2015-2017	Budget
Frigivne midler, UKF	1.990.000
I alt	1.990.000

Samlede udgifter, 2015-2017	Forbrug
Projektledelse	89.754
Aktiviteter	1.277.238
Markedsføring	259.116
I alt	1.626.108
Balance	363.892

Uddybet liste over støttede aktiviteter	Bevilget beløb
Haderslev Sangakademi: Salmebogens fødselsdag	40.000,00
Haderslev Musikforening af 1987: Koncert med Musica Ficta	10.000,00
"Haderslev Mødet" (pinsen 2017), herunder koncert med Sigurd Barrett og fotograf	296.125,00
Sikkerhed ifm aktiviteter i pinsen 2017	250.000,00
Teatret Møllen: Gudstjenesten (En sten fra hjertet)	125.000,00
Haderslev Drengkor: Genåbning af Slotskirken	10.000,00
VisitHaderslev: Guidede byvandring+beachflag	3.500,00
LutherAkademi, efteruddannelse af skolelærere	100.000,00
Museum Sønderjylland - Reformationssteder i Sønderjylland/Schleswig	25.000,00
Historisk Arkiv - Quiz	25.000,00
Historisk Arkiv - App	75.000,00
Hertug Hans Festival 2017 "Lut og Luther"	50.000,00
Haderslev Kunstforening - Skoleprojekt "Luthers hr. Käthe"	15.000,00
Forsøgscenen Haderslev "Martin Luther - død eller levende"	75.000,00
Haderslev Kunstforening - Foredrag "Luther i samtidskunsten"	5.000,00
Haderslev Vægter Laug - Reformationsvandring	15.500,00
Museum Sønderjylland - TRO (grafisk bistand)	60.000,00
Haderslev Biblioteker - foredrag med Pia Friis Laneth	5.000,00
Katharina von Bora	6.191,22
Hertug Hans Festival 2017 "KUNST event"	25.000,00
Sdr. Starup Kirke, Hva så, Luther	10.000,00
Starup Skole, minisamfund	10.000,00
Pulje til skolernes aktiviteter	50.000,00
Verdensudstilling, Wittenberg, august 2017	60.000,00
Billedkunstrådet -Street art Reformation	6.576,00
Pædagogisk Center, Filmfestival 2017, tema "Reformation"	10.000,00
Projekt: Haderslev Biblioteker - Koncert og opløsning med Paul Hüttel	5.000,00
Styregruppen: Samling og trykning af artikler om Reformationen i Haderslev	50.000,00
I alt	1.417.892,22

BILAG 8:

Regnskab for Haderslev Stifts reformationspulje

Regnskab for perioden 01.01.17 – 20.09.17

Udgifter: Honorar til oplægsholdere, musikere, kor og andet

Martin S. Lausten

Jonas Breum

Jonas H. Petersen

Rasmus Nøjgaard

Georg Metz

Iben Krogsdal

Louise D. Ørsted

Morten Skovsted

Özlem Cekic

Søren Dahl

Anne Linnet

Haderslev Domsogn Drengkor

Teitur

Sigurd Barrett

Storskærm

Vadestedet, Rollup + Balloner

Alt 209.858,09

Udgifter: Diverse herunder befordring

Alt 20.053,32

Indtægter:

Haderslev Stiftsfond 250.000,00

Ole Kirks Fond 50.000,00

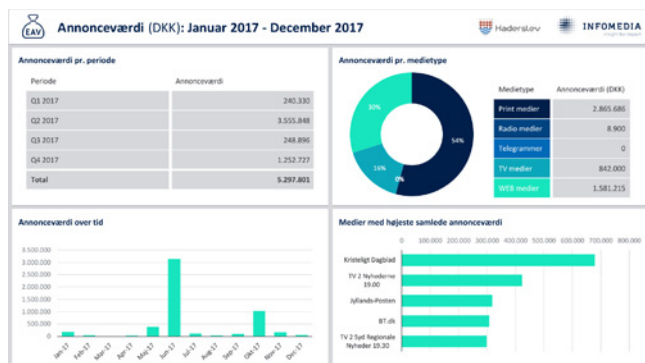
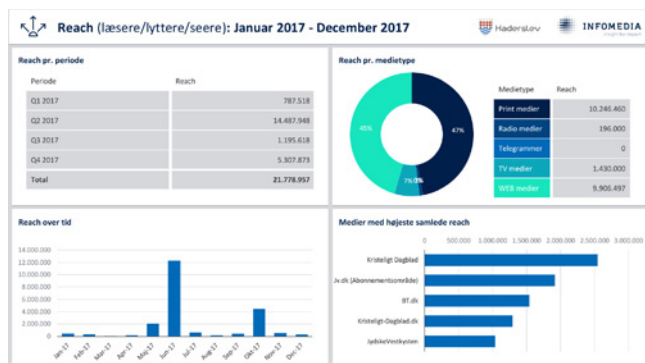
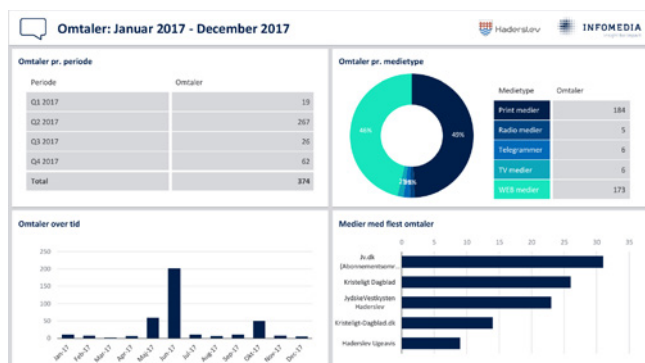
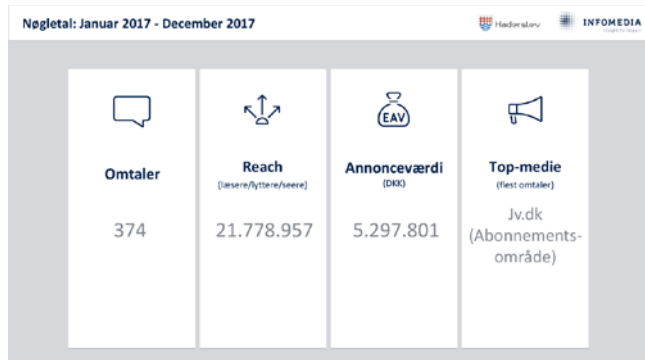
Alt 300.000,00

Indtægter 300.000,00

Udgifter 2/6 2017 229.911,41

Mindre forbrug 70.088,59

BILAG 9: Infomedia analyse

Se også Infomedia undersøgelsen online på www.reformationen.nu

Haderslev

Kultur og Fritid
Haderslev Kommune
Gåskærgade 26-28
6100 Haderslev
Tlf. 74 34 17 41